

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 บทนี้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะ
จะได้รับ วิธีดำเนินการวิจัย การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะ
ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ตามตัวแปรข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหาร ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร
วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาปัตตานี เขต 1
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลัก
ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำ ระดับการ
ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล

ตามตัวแปรข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 และผู้ที่สนใจ เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกแบบพฤติกรรมภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับบทบาท และเป็นไปในลักษณะรู้จักตัดแปลงให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา และเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและวางแผนการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร ในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2551 จำนวน 2,442 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2551 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรยามานะ (Yamane, 1973 : 727 – 728 อ้างถึงใน คุปตพงศ์ หนูประสงค์, 2550 : 55) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 344 คน แล้วใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภาวะผู้นำและการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) เพื่อทราบถึงตัวแปรที่กำหนดในการศึกษา คือ เพศ ประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 30 ข้อ จำแนกตามประเภทของภาวะผู้นำ 3 ประเภท คือ ผู้นำแบบอัตตนิยม ผู้นำแบบประชาธิปไตย

และผู้นำแบบเสรีนิยม ตามแนวคิดของลิปปีท์และไวท์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท์ (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำนวน 60 ข้อ จำแนกตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท์ (Likert)

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง พฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่มีโครงสร้างและเนื้อหาสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ เพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 แบบ คือ ผู้นำแบบอัตตนิยม ผู้นำแบบประชาธิปไตย ผู้นำแบบเสรีนิยม และศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
2. ศึกษาวิธีการสร้างและรูปแบบของแบบสอบถามจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยเพื่อสร้างแบบสอบถาม
3. กำหนดขอบเขตของข้อคำถามจากตัวแปรที่ศึกษาและศึกษาเครื่องมือในงานวิจัยของ ศุภชัย โอบารุง (2545 : 201 - 211) มัยดิง เบญจธาดา (2549 : 177 - 188) กุปตพงศ์ หนูประสงค์ (2550 : 119 - 127) แล้วนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำและแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำผลการพิจารณา

ของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index Of Congruence)

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ แล้วนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนน และดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 125-126) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ .887 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับ .890

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย

8. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามที่เสนอของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย จากภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เพื่อส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 344 ชุด ถึงครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย ภายใน 14 วัน นับตั้งแต่ได้รับแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูล มาดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ปรากฏว่าสมบูรณ์ทั้ง 344 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำผลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) ของข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน

2. หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถาม และนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินความคิดเห็นของ ประคอง กรรณสูต (2538 : 77 อ้างถึงใน มัยดิง เบญจาดา, 2549 : 98) เพื่อทราบถึงระดับพฤติกรรม ภาวะผู้นำ และระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1

3. ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ตามตัวแปร เพศ ด้วยการทดสอบที (t-test) เปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ตามตัวแปรประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร วิทยฐานะ และ ขนาดโรงเรียน ด้วยการทดสอบเอฟ (F-test) ถ้าพบความแตกต่าง ก็ทดสอบความแตกต่างเป็น รายคู่โดยวิธีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบ LSD (Least Significant Difference)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 โดยใช้เกณฑ์ของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2538 : 144 อ้างถึงใน มัยดิง เบญจาดา, 2549 : 98) ในการแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ตามทัศนนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบอัตตนิยมอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก และพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู ดังกัศลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ตามตัวแปรข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหาร สรุปได้ ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีเพศต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใส แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารเพศชายมีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลสูงกว่าผู้บริหารเพศหญิง

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 11-20 ปี มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลสูงกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 21 ปี ขึ้นไป และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

3.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใสไม่แตกต่างกัน

3.2.2 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความมีส่วนร่วม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 11-20 ปี มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความมีส่วนร่วมสูงกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 21 ปี ขึ้นไป

3.2.3 ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร

ผู้บริหาร 11-20 ปี มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความรับผิดชอบต่อสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 21 ปี ขึ้นไป

3.2.4 ด้านการดำเนินงานตามหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 11-20 ปี มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความคุ้มค่า สูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 21 ปี ขึ้นไป

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ผู้บริหารที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่วิทยฐานะเชี่ยวชาญ มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักนิติธรรมสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการ และวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 สรุปได้ ดังนี้

4.1 พฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ ดังนี้

4.1.1 พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบอัตตนิยมกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันในทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ

4.1.2 พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง

4.1.3 พฤติกรรมภาวะผู้นำแบบเสรีนิยมกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมุติฐานดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก ส่วนแบบอัตตานิยมและเสรีนิยมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับการศึกษาของผู้ใด เนื่องจากยังไม่ได้มีการศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำในลักษณะการใช้อำนาจหน้าที่โดยตรง แต่ถ้าพิจารณาถึงการศึกษาด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ใกล้เคียงแล้ว อาจเทียบเคียงได้กับงานวิจัยของเอกชัย ปานัน (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอเวียงแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแหง มีการรับรู้ว่าคุณบริหารมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำทั้งด้านมุ่งงาน และ มุ่งสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิต จันทรเทียง (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมครูผู้สอนมีการรับรู้ถึงพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านมุ่งงานและมุ่งสัมพันธ์ทั้งสองด้านอยู่ในระดับได้ปฏิบัติเป็นครั้งคราว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทร ยามศิริ (2550 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ได้ปฏิบัติพฤติกรรมภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับคนและงาน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการบริหารงาน ดังนั้นจึงต้องใช้การปกครองอย่างมีศิลปะ เพื่อให้สามารถครองใจคนและได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพเกิดคุณภาพ ถือว่าเป็นศาสตร์และศิลป์ในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การดูแล การจูงใจจะต้องนำก่อนทำเป็นตัวอย่าง ตลอดจนสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรให้เป็นที่ชื่นชมยินดี ซึ่งผู้บริหารแต่ละท่านอาจมีลักษณะการใช้อำนาจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแตกต่างกัน สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือผู้นำแบบอัตตานิยม ผู้นำแบบประชาธิปไตย และผู้นำแบบเสรีนิยม (Lewin, Lippitt and White, 1939 :

299 อ้างถึงใน วิเชียร วิทยอดม, 2549 : 16) ซึ่งในทางปฏิบัติบางครั้งในตัวผู้บริหารอาจจะมีรูปแบบของการเป็นผู้นำทั้ง 3 ประเภทในคนเดียว โดยผู้บริหารจะต้องนำลักษณะผู้นำแบบต่าง ๆ มาผสมผสานให้มีความเหมาะสมจึงจะทำให้งานที่ตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์ประสบผลสำเร็จ ลักษณะผู้นำที่การบริหารเน้นไปที่งานมากเกินไป ก็จะทำให้เสีย “บุคลากร” และการบริหารที่เน้นหนักไปทางบุคลากรก็จะทำให้องค์กรเสีย “งาน” ความพอดีของทั้งสองอย่างคือ ทั้งคนและทั้งงาน เป็นสิ่งที่ต้องค้นหาให้พบ จึงจะทำให้เกิดผลดี คือได้งาน และได้คนเป็นลักษณะผู้นำที่ดีที่สุดที่จะทำให้งานประสบผลสำเร็จ เหตุผลการเลือกใช้ลักษณะผู้นำประเภทใดย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละสถานการณ์

อย่างไรก็ตามแม้ว่าโดยภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับพฤติกรรมภาวะผู้นำอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยนั้นอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร วิทยอดม (2549 : 16) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า “ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะยึดถือเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ของกลุ่มให้ความสำคัญกับความคิดเห็นส่วนใหญ่ของกลุ่มเหนือความคิดเห็นของตัวเอง ผลที่ได้จากการมีผู้นำแบบนี้ก็คือทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตั้งใจทำงานให้สำเร็จลุล่วงเป็นไปด้วยดี มีขวัญกำลังใจ มีความสามัคคี ร่วมใจในการทำงาน ทั้งยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในผลงานและความสามารถร่วมกัน ผลงานที่ได้นี้จะสำเร็จดีกว่าผู้นำแบบอื่น” นอกจากนี้ ธงชัย สันติวงษ์ (2533 : 410-412) ก็ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยไว้ว่า “ผู้นำแบบประชาธิปไตยเป็นผู้นำที่ทำงานโดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ใต้บังคับบัญชาการตัดสินใจอยู่บนฐานของการปรึกษาหารือกัน” ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าหากพิจารณาเปรียบเทียบในลักษณะของการใช้อำนาจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำแบบประชาธิปไตยนั้นประสบความสำเร็จมากกว่าผู้นำแบบอื่น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของเกียรติศักดิ์ ศรีสมพงษ์ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของครู สังกัดพื้นที่เขตการศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รจนา ยศธสาร และคณะ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารการจัดการแบบธรรมาภิบาล ศึกษากรณี : การบริหารจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่แสดงความเห็นด้วยในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของมณีนรัตน์ ภิญโญภาพสกุล (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

พบว่าการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมมีการบริหารตามหลักการทุกหลักการอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี ดังที่ ธีรยุทธ บุญมี (2541 : 14) ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า คือการบริหารจัดการประเทศที่ดี ในทุกๆ ด้านและทุกๆ ระดับ นอกจากนี้อนันต์ ปันยารชุน (2542 : 26) ก็ได้ให้ความหมายของธรรมาภิบาลไว้เช่นกันว่า ธรรมาภิบาล คือ ผลของการจัดการกิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั้งในภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกันได้กระทำลงในหลายทาง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลาย และขัดแย้งกันได้ จากความหมายของธรรมาภิบาลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ธรรมาภิบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการศึกษาเนื่องจากการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน 3 ระดับ คือ ระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษาในแต่ละระดับต่างก็มีบทบาทอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะกล่าวคือ ระดับกระทรวงจะกำหนดแผนนโยบายมาตรฐาน การประเมินผลการจัดการศึกษาและการสนับสนุนทรัพยากรให้แก่หน่วยปฏิบัติ ระดับเขตพื้นที่ศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการประสานทุกระดับ ส่งเสริม สนับสนุนด้านต่างๆ แก่สถานศึกษา และระดับสถานศึกษาเป็นหน่วยจัดการศึกษาที่สำคัญที่สุด โดยการบริหารจัดการในทุกระดับจำเป็นต้องดำเนินการตามหลักการหรือแนวทางธรรมาภิบาล นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ ในการบริหารงาน อันส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ มีขวัญกำลังใจ และตั้งใจปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญและนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ด้านหลักนิติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเทียบกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ ทองคำ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาล ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการปฏิบัติในแต่ละหลัก พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติในระดับมากในหลักนิติธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาเลย เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม และความยุติธรรม (ธีรยุทธ บุญมี, 2552 : 1) และเมื่อผู้บริหารนำหลักนิติธรรมมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก ซึ่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 39 ได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา คือ บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ อันมีความสอดคล้องกับหลักนิติธรรมซึ่งเป็นข้อตกลง กฎ กติกา ระเบียบ ข้อกำหนดต่างๆ เป็นองค์ประกอบของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา โดยให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนด ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรได้ปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สร้างความเป็นระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ซึ่งบุคลากรทุกคนต้องยอมรับในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ได้ร่วมกำหนดขึ้น และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะโน้มน้าว จูงใจ รวมทั้งคอยกำกับดูแล ส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เหล่านั้น เพื่อให้การบริหารจัดการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าหลักนิติธรรมเป็นการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบจึงมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญและนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

3. สมมุติฐานข้อที่ 1 กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีเพศต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน ผลจากการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่มีเพศต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถ้าพิจารณาถึงการศึกษาที่ใกล้เคียงเกี่ยวกับเพศและธรรมาภิบาลพบว่ามีความใกล้เคียงกับแนวคิดของ นางเยาว์ เนาวรัตน์ (2552) ที่กล่าวว่า “การเคลื่อนไหวประเด็นธรรมาภิบาล เพศสภาวะ และการเมืองท้องถิ่นในช่วงที่ผ่านมา จึงมีขงที่การมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นและเสมอภาคระหว่างหญิงชายในพื้นที่การตัดสินใจในระดับฐานราก”

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ยุคปัจจุบันสังคมได้ให้ความสำคัญกับสตรีมากขึ้น กระแสสังคมเกี่ยวกับบทบาทของสตรี และสิทธิสตรีในการดำเนินการหรือกระทำการกิจกรรมต่างๆ ได้ยกย่องให้เกียรติเท่าเทียมกับเพศชาย และข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือรัฐบาลได้ให้

ความสำคัญกับสตรีเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจทำแผนพัฒนาสตรีซึ่งมุ่งพัฒนาสตรีในประเด็นต่างๆที่สำคัญ เช่นพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของสังคม การตัดสินใจในการพัฒนาทุกด้านของประเทศ และการมีส่วนร่วมในสังคมทุกระดับ จึงทำให้ผู้หญิงมีความเชื่อมั่น มีความตื่นตัว กระตือรือร้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น โดยเฉพาะผู้หญิงที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันประสบความสำเร็จมากขึ้นเนื่องจากความสุขุมเยือกเย็น มีสติในการควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ ยินดีรับฟังเหตุผลของบุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดนโยบายจากต้นสังกัดได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

4. สมมุติฐานข้อที่ 2 กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน ผลจากการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี และประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 11-20 ปี มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลสูงกว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหาร 21 ปี ขึ้นไป ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสามารถ อินตามูล (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า เปรียบเทียบการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่ที่มีประสบการณ์การเป็นผู้บริหารต่ำกว่า 10 ปี มีความรู้ ความเข้าใจหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น และมีการใช้กฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารมากกว่าการใช้ประสบการณ์ที่ได้รับจากการบริหาร ประกอบกับอยู่ในช่วงของวัยที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน จึงทำให้มีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับสูง อีกทั้งในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีทั้งการศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การเข้ารับการศึกษาอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและการทำผลงานทางวิชาการ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ การใช้ชุดฝึกอบรมด้วยตนเอง การศึกษาดูงาน ซึ่งการได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะ ประสบการณ์ และทัศนคติที่ดีในการทำงาน

อาจมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษารุ่นใหม่มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

5. สมมุติฐานข้อที่ 3 กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน ผลจากการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถ้าพิจารณาถึงการศึกษาที่ใกล้เคียงเกี่ยวกับวิทยฐานะพบว่า มีความใกล้เคียงกับงานวิจัยของปราโมทย์ บุญมุสิก (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการตามแนวทางโรงเรียนนิติบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งมีวิทยฐานะต่างกัน มีการดำเนินงานในการบริหารงานวิชาการตามแนวทางโรงเรียนนิติบุคคลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะต้องผ่านกระบวนการสอบคัดเลือก การฝึกอบรม จนมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะดำเนินการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้พฤติกรรมด้านคุณธรรมของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก เพราะการที่ผู้บริหารเป็นผู้มีคุณธรรม จะก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรมีความพึงพอใจและยินดีที่จะปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเต็มความสามารถ การบริหารจัดการที่ดี ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ พร้อมรับการตรวจสอบได้เสมอ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์กรเจริญก้าวหน้าและมีคุณภาพ การบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล เป็นหลักการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและนำมาเป็นหลักสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวโน้มสภาพปัญหาและความต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ นำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรหรือหน่วยงาน และเป็นหลักประกันความสำเร็จในการบริหารจัดการธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นแนวทางการบริหารที่กำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบหลายระดับ เริ่มต้นตั้งแต่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ติดตามด้วยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 การบริหารฐานโรงเรียน (SBM) และแนวทางการบริหารโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ดังนั้นถึงแม้ผู้บริหารสถานศึกษาจะดำรงตำแหน่งที่มีวิทยฐานะต่างกันแต่การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารนั้นไม่แตกต่างกัน

6. สมมุติฐานข้อที่ 4 กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน ผลจากการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณ ทองคำ(บทคัดย่อ)ที่ได้วิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดเล็กตามลำดับ

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันแม้ว่าผู้บริหารจะมีการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันแต่สามารถนำหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความผิชอบ และหลักความคุ้มค่า มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 งาน คืองานวิชาการ งานแผนงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไปได้เหมือนกัน เช่น หลักนิติธรรม คือบริหารงานโดยยึดด้วยบทกฎหมาย รวมทั้งการออกระเบียบข้อบังคับ เช่น งานวิชาการ คือการกำหนดนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนไว้ชัดเจน ใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาพัฒนาการศึกษา ออกระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียน วางหลักการประกันคุณภาพภายใน อย่างเป็นระบบ วางระบบนิเทศภายในเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน งานบริหารงบประมาณ ได้แก่กำหนดผู้รับผิดชอบการเงินบัญชีและพัสดุชัดเจนจัดซื้อจัดจ้างตาม ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จัดระบบการตรวจสอบถ่วงดุล งานบริหารงานบุคคล ได้แก่ นำกฎ ระเบียบหรือข้อบังคับสำหรับใช้ปฏิบัติงานร่วมกัน นำกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นมาใช้อย่างเคร่งครัด ประเมินผลงานบุคลากรตามระเบียบกฎหมายที่กำหนด ออกคำสั่งมอบหมายงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติไว้ชัดเจน การงานบริหารทั่วไป กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ไว้ชัดเจน มีการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาตามกฎเกณฑ์ สรรหาคณะกรรมการบริหารหลักสูตรฯ ตามกฎเกณฑ์วางระเบียบว่าด้วยการเทียบโอนการศึกษาของผู้จบจากสถานศึกษาอื่นที่ย้ายเข้ามาเรียนไว้ปฏิบัติ หลักคุณธรรม ได้แก่สถานศึกษาส่งเสริมให้นำคุณธรรมมาสู่ การปฏิบัติ มีการประเมินผลจากการทำความดีของนักเรียนผู้บริหาร และครูเป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักเรียน เป็นต้น หลักความโปร่งใส งานวิชาการ ได้แก่ การแจ้งหลักเกณฑ์การเรียน การผ่านจุดประสงค์ให้นักเรียนได้ทราบ รายงานผลการเรียนให้นักเรียนได้ทราบทุกภาคเรียน งานงบประมาณ คือแจ้งงบประมาณที่โรงเรียนได้รับจัดสรรให้ผู้เกี่ยวข้องได้ รับทราบ งานบริหารงานบุคคล คือ ใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 ใน

การบริหารสถานศึกษา หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เช่น เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมีการทำงานเป็นทีม เป็นต้น หลักความรับผิดชอบ คือ กำหนดมาตรฐานภาระงานให้แก่ครู บุคลากร ได้รับผิดชอบ ออกคำสั่งมอบหมายงานในหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้บุคลากรได้ถือปฏิบัติอย่างถูกต้อง หลักความคุ้มค่า เช่น มีกิจกรรมส่งเสริมการประหยัดน้ำประหยัด ไฟฟ้า วรรณคดีให้ครูนักเรียนได้ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าทั้งสื่อการเรียนการสอน งบประมาณ และ ทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรจากราชการ เป็นต้น ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าว มีจุดหมายปลายทาง เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

7. สมมุติฐานข้อที่ 5 กล่าวว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสัมพันธ์กันทางบวก ผลจากการวิจัยพบว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และมีความใกล้เคียงกับงานวิจัยของศุภชัย โภบารุง (2545 : 173) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอาชีพกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โดยพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมภาวะผู้นำแต่อาจแตกต่างกันในลักษณะของการใช้อำนาจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งแบ่งได้ 3 แบบ คือ ผู้นำแบบอัตตนิยม ผู้นำแบบประชาธิปไตย และผู้นำแบบเสรีนิยม โดยผู้บริหารแต่ละท่านมีการแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำที่แตกต่างกันออกไป หรือบางท่านอาจแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำแต่ละแบบในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารไม่ว่าจะมีพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบใดให้ความสำคัญ คือการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานทั้ง 4 งาน คืองานวิชาการ งานแผนงานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป เช่น หลักนิติธรรม คือ บริหารงานโดยยึดด้วยบทกฎหมายรวมทั้งการออกระเบียบ ข้อบังคับ เช่น งานวิชาการ คือการกำหนดนโยบายพัฒนาการเรียนการสอนไว้ชัดเจน ใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาพัฒนาการศึกษา ออกระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลการเรียน วางหลักการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ วางระบบนิเทศภายในเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอน งานบริหาร

งบประมาณ ได้แก่กำหนดผู้รับผิดชอบการเงินบัญชีและพัสดุชัดเจนจัดซื้อจัดจ้างตาม ระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องจัดระบบการตรวจสอบถ่วงดุล งานบริหารงานบุคคล ได้แก่นำกฎ ระเบียบหรือ ข้อบังคับมาใช้ปฏิบัติงานร่วมกัน นำกฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นมาใช้อย่างเคร่งครัด ประเมินผลงานบุคลากรตามระเบียบกฎหมายที่กำหนด ออกคำสั่งมอบหมายงานให้ บุคลากรได้ ปฏิบัติไว้ชัดเจนการ งานบริหารทั่วไป กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ไว้ ชัดเจน มีการสรร หาคณะกรรมการสถานศึกษาตามกฎหมายกำหนดคณะกรรมการบริหาร หลักสูตรฯ ตามกฎเกณฑ์ วางระเบียบว่าด้วยการเทียบโอนการศึกษาของผู้จบจากสถานศึกษา อื่นที่ย้ายเข้ามาเรียนไว้ปฏิบัติ หลักคุณธรรม ได้แก่สถานศึกษาส่งเสริมให้นักคุณธรรมมาสู่ การปฏิบัติ มีการประเมินผลจากการทำ ความดีของนักเรียน ผู้บริหาร และครูเป็นแบบอย่างที่ดี แก่นักเรียน เป็นต้น หลักความโปร่งใส งานวิชาการ ได้แก่ การแจ้งหลักเกณฑ์การเรียน การผ่านจุดประสงค์ให้นักเรียนได้ทราบ รายงานผล การเรียนให้นักเรียน ได้ทราบทุกภาคเรียน งานงบประมาณ คือแจ้งงบประมาณที่โรงเรียนได้รับ จัดสรรให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ งานบริหารงานบุคคล คือใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 ในการบริหารสถานศึกษา หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เช่น เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา และมี การทำงานเป็นทีม เป็นต้น หลักความรับผิดชอบต่อ กำหนดมาตรฐานภาระงาน ให้แก่ครู บุคลากรได้รับผิดชอบ ออกคำสั่งมอบหมายงานในหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้ บุคลากร ได้ถือปฏิบัติอย่างถูกต้อง หลักความคุ้มค่า เช่น มีกิจกรรมส่งเสริมการประหยัดน้ำ ประหยัดไฟฟ้า รณรงค์ให้ครูนักเรียนได้ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าทั้งสื่อการเรียนการสอน งบประมาณ และทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรแหล่งเรียนรู้ ทรัพยากรที่ได้รับจัดสรรจาก ราชการ เป็นต้น ในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าว มีจุดหมายปลายทาง เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สามารถอยู่ในสังคมอย่างมี ความสุข ดังนั้นแม้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาอาจมีพฤติกรรมภาวะผู้นำทั้งที่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหาร ที่มีพฤติกรรมภาวะผู้นำทั้ง 3 แบบนั้นได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร โรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำกับการดำเนินงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลสูง ดังนั้นผู้บริหารจึงควรพัฒนาพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยให้มากที่สุด เนื่องจากเป็นพฤติกรรมภาวะผู้นำที่ผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ให้การยอมรับ อันจะส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบอัตตนิยมมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่ำ และเป็นไปในทางลบ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรลดพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบอัตตนิยม

1.3 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารเพศหญิงมีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่ำกว่าผู้บริหารเพศชาย ดังนั้นจึงควรปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลให้สูงขึ้น

1.4 ผลการวิจัยพบว่าผลการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากควรเพิ่มให้เป็นอย่างมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบอื่นๆ เช่น ผู้นำแบบมุ่งงานแบบมุ่งสัมพันธ์กับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร

2.3 ศึกษาประสิทธิภาพการใช้รูปแบบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับสถานศึกษา